
Годецька Тетяна⁶

Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського
м. Київ, Україна

ORCID: [0000-0003-0550-1894](https://orcid.org/0000-0003-0550-1894)

E-mail: godtaniv@gmail.com

СУТЬ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: ЕЛЕМЕНТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО АНАЛІЗУ НАУКОВОГО ДОРОБКУ УКРАЇНСЬКИХ УЧЕНИХ

Проаналізовано науковий доробок українських учених з проблеми цифрової компетентності педагогічного працівника. Результати аналізу засвідчують про різні тлумачення поняття «цифрова компетентність». У тезах наведено певні визначення цього поняття ученими України.

Ключові слова: цифрова компетентність, цифрові технології, інформаційно-комунікаційні технології, цифрова грамотність, цифрова культура.

The Essence of Digital Competence: Elements of Information Analysis of Scientific Work of Ukrainian Scientists. The scientific output of Ukrainian scientists regarding the essence of the digital competence of a pedagogical worker has been analyzed. The analysis shows different interpretations of the essence of the concept of «digital competence». Their definition is also revealed.

Keywords: Digital Competence, Digital Technologies, Information and Communication Technologies, Digital Literacy, Digital Culture.

Вступ. Сучасне суспільство зазнало змін майже в усіх сферах діяльності, зокрема соціальних, культурних, економічних. Розвиток соціальної сфери змінює повністю наше життя. Сьогодні ми не уявляємо себе без телефона та інтернету. Простір нашого спілкування став переважно віртуальним. Віртуально виконуємо роботу, навчаємось, спілкуємось. Змінився світ, навколишнє середовище, тож і ритм нашого життя. Щоб відповідати вимогам часу потрібно постійно навчатися.

Мета. Здійснення аналізу наукового доробку українських учених щодо проблеми цифрової компетентності педагогічного працівника й окреслення її основних складників.

Методи. У роботі застосовано комплекс методів, зокрема контент-аналіз, синтез, порівняння та узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до узагальнень і систематизації досвіду Європейським Парламентом та Радою зміст і структура цифрової компетентності мають передбачати інформаційну грамотність і грамотність з оброблення даних, володіння комунікативними технологіями з організації співпраці, розроблення цифрового контексту, дотримання безпеки інформаційних технологій тощо [4]. Схвалення Європейським Союзом Цифрового порядку денного для Європи 2020 та інших офіційних документів з цього питання зумовили необхідність у підтримці розвитку цифрової компетентності відповідно до європейських

⁶©Годецька Тетяна (Godetska Tetiana)

орієнтирів, оновлення освітніх стандартів, створення навчально-методичного контенту щодо розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників [3].

У векторі інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки М. Росток наголошує на тому, що треба вважати «за доцільне конкретизувати найбільш вагомні цифрові освітні тренди, що забезпечують балансування між викликами освіти в нових умовах існування й потребами освіти сьогодення задля майбутнього: розвиток цифрової компетентності суб'єктів освіти та реалізація проєктів цифрової трансформації в освіті» [6]. Так тож, на виконання наукового дослідження, за результатами проведеного аналізу наукового доробку з питань розвитку цифрової компетентності, також виокремлено праці, таких українських учених, як: В. Биков, Н. Бабовал, О. Білоус, О. Жерновникова, С. Литвинова, Н. Морзе, О. Овчарук, С. Прохорова, О. Романовський, Н. Сороко, О. Співаковський, О. Спірін та ін.

Цифрова компетентність педагога, на думку дослідників, «має забезпечувати розвиток широкого спектра всіх її складових: від медіаграмотності до опрацювання та критичного оцінювання інформаційних даних, безпеки й співпраці в мережі інтернет до знань про різноманітні цифрові технології та пристрої, вміння використовувати відкриті ресурси та технології для професійного розвитку, формування в здобувачів освіти умінь ефективно користуватися цифровими технологіями та сервісами у навчальних та життєвих ситуаціях для розв'язування різних проблем та завдань, застосовувати інноваційні технології для оцінювання їхніх навчальних результатів, розуміння поняття кодування, елементів штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності та розв'язання професійних проблем за допомогою використання цифрових технологій» [4]. До основних складників цифрової компетентності вчителя за Л. Гаврілової й Я. Топольник належать такі, як здатність знаходити інформацію в різних джерелах; організовувати інформацію за певними критеріями; оцінювати якість інформації та надійність її джерел; порівнювати й узагальнювати інформацію; робити правильні висновки на основі наявної інформації; надавати інформацію здобувачам освіти; володіти вміннями працювати з прикладними програмами, цифровим обладнанням і навичками комунікації в цифровому середовищі; самостійно розробляти програмне забезпечення, створювати власні цифрові продукти тощо [2]. Погоджуємось також з О. Наливайко, що цифрова компетентність у своєму підґрунті має низку базових елементів, зокрема таких, як знання й вміння працювати в цифровому середовищі, здатність взаємодіяти та комунікувати з різними суб'єктами в кіберпросторі, вміння шукати та аналізувати інформацію, здатність до відповідальної поведінки в процесі створення та поширення цифрового контенту, знання операційних і технологічних можливостей техніки, з якою необхідно взаємодіяти» [5]. Зазначимо, що нині

необхідно досконало вміти застосовувати цифрові засоби в своїй професійній діяльності [7]. Отже аналіз зазначеної проблеми дає підстави для висновку, що українські й зарубіжні науковці дедалі частіше вживають поняття «цифрова компетентність», «цифрова грамотність», «цифрова культура» [1].

Нині на віртуальних ресурсах для кожного педагогічного працівника є можливість перевірити рівень власної цифрової компетентності в реальному часі за покликанням – <https://digital-competence.eu/>, отримати певні рекомендації для користувачів та створити особистісне коло цифрової компетентності, технології якого розроблено Центром цифрових технологій Dannelse [3].

Висновки. Розглянувши наукові праці українських учених щодо визначення суті цифрової компетентності педагогічного працівника, зосереджуємо увагу на тому, що відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у 2023 році розпочато наукове дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (<https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0123U100476/>), у якому аналіз джерельної бази з цієї проблеми є одним із актуальних аспектів для вивчення.

Список використаних джерел

1. Вус В., Оліяр М. Цифрова компетентність педагога ЗЗСО в умовах інформаційного суспільства. *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2023 (Пошук рішень в період війни) : зб .матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару (Київ, 21 бер. 2023 р.) / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: ІЦО НАПН України, 2023. С. 129–131.*
2. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Т. 61, №5. С. 1–14. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v61i5.1744>.*
3. Генсерук Г. Р., Мартинюк С. В. Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів в умовах цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти. *Інноваційна педагогіка. 2019. Вип. 19. Т. 2. С. 158–161 DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-2-34>.*
4. Морзе Н. В. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника / Н. В. Морзе, О. В. Базелюк, І. П. Воротнікова, Н. П. Дементієвська, О. Г. Захар, Т. В. Нанаєва, О. В. Пасічник, Л. А. Чернікова. (Проект розроблено на виконання Наказу МОН України № 38 від 15 січ. 2019 р.). Київ. 2019. 53 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27905/1/digital%20comp%20teacher%20Morze.pdf> (дата звернення: 15.05.2023).
5. Наливайко О. О. Цифрова компетентність: сутність поняття та динаміка його розвитку. *Компетентнісний підхід у вищій школі: теорія та практика 2021. С. 40–65. DOI: <https://doi.org/10.26565/9789662856729.03>.*
6. Ростока М. Л. Цифрові тренди у контексті випереджального розвитку освіти. *Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі: матеріали 1-ї міжнар. наук.-практ. конференції наук.-педагогічних, педагогічних працівників і молодих учених (Дніпро, 5-6 квіт. 2023 р.). Університет ім. Альфреда Нобеля, 2023. С. 262–265. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735165/> (дата звернення: 30.05.2023).*
7. Філіппова Л. В., Коробейнікова Т. І., Михалюк А. М. Розвиток цифрових компетентностей здобувачів вищої освіти в Україні в сучасних реаліях. *Академічні візії. 2023. Вип. 17. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7695926>.*